

25.-30. ledna 2017

Vážený pán,
pan prof. Mgr. Jindřich Štreit, Dr. h. c.
Sovinec 6, autopošta Břidličná
CZ-793 51

Vážený,

s velikou radostí jsem vyslechl vyprávění svojí Tamary, která byla na vernisáži vaší výstavy v České spořitelně, a dokonce se jí podařilo vyřídit vám osobně můj pozdrav. Také mi předala katalog vaší výstavy, takže – i když moje kolena mi nedovolují pohybovat se volně ani po Praze a vyžadují doprovod a dvě berle a čas někoho z mých nejbližších a řadu jiných úsluh – mohu alespoň v těchto reprodukcích se radovat, že vaše fotografie mohu opět vidět.

S trochou přející závisti jsem si v katalogu přečetl text p. Jiřího Siostrzonka, který dokázal v několika řádcích vystihnout nejen téma výstavy, ale podat jejímu návštěvníkovi smysl vaší fotografické práce z širšího, celkového pohledu. Ocenil jsem v jeho textu, jak hned upozorňuje na nebezpečí, v němž se ocitá povrchní divák vaší práce, který nemá při dívání se do vašich fotografií vaši pokoru k vašemu tématu a přináší si do svého koukání své zvykové předsudky. Rád jsem četl řádky o ztišení při vašem zobrazování bezdomovců a tudíž o meditativní úrovni vašich fotografií. I v dalších větách tohoto slovního doprovodu vašeho katalogu je míra jejich naplnění vašimi fotografiemi vzácná.

Jak si možná pamatujete, bylo mi dáno to štěstí v době nejhoršího komunistického panování, že jsem byl přizván do nejužšího privátního seskupení kolem pana Sudka. Říkám to proto, že téma prostého předmětu a jej obklopujícího prostého života, bylo mi včas dáno k porozumění nikoliv jako zajímavá zvláštnostka, ale jako vidění a vědění o smyslu existence celku, který se nevyhýbá různorodému hledění před sebe a tudíž stálému nalézání.

Nebudu a nechci v tomto svém psaní vám pouštět se do sociálního a s ním souběžného uměleckého smyslu vaší práce. Znáte toho sám dost, vždyť jinak byste ani nemohl fotografovat, co fotografujete. A četl jste toho od jiných, lepších a informovanějších jistě dosti. Domnívám se však, že v něm, v tom, co p. Siostrzonek nazývá nepatetickým významem slova lidství v souvislosti s vaší prací, je velké, citlivé vaše vidění a vnímání předmětů jsoucích před námi a s námi celý život a když ten končí, zůstávajících tu s těmi ostatními stejně jako my, ačkoliv v tu chvíli jsme už jinde.

V katalogu vaše fotografie – nevím, zda jindy jinde ano – nemají tituly, což mně sice dělá obtížnějším je pro vás zde označovat, ale, tuším, vám dává možnost divákovi individuální, či subjektivní interpretace jich. A vám, pokud se o ní dozvíte, překvapení jiného vidění nikoliv vaší fotografie, ale vašeho objevu předmětu i jeho obrazu. Komparativně lze potom objevovat osamění individua jsoucí skoro na konci vůči ostatním a snad i sobě i tehdy a v tom, když je opřen o pevnou zeď kostelní stavby nebo, vyzývavěji a flancmajorsky podává se pohledu zvenku s cigárem, snad posledním, a skoro prezentuje chlubitivé slovo „helejte“. Ale není tento

konec těchto dvou stejný, jako je konečný v pokleslých koutcích rtů ženy mající kolem sebe všechno, co k životu se jí dává, a přece není ona v něm vůbec, neboť svět kolem ní, jí už vůbec nepatří? Není ona, na vaší fotografii, dávno již za koncem sebe samé, čemuž žádná dobrá židle už nepomůže? Bůhví, jestli holohlavec s rukama v klíně, není tím odhodlancem k tomu něčemu jinému, příštím, a to oproti nim všem. – Není to portrét tváře subjektu fotografie. Na této fotografii je žena (?) sedící v přírodě na slamníku (?) zahalená dekami a s kapucí na hlavě. A přeci, proč bych, já divák, nemohl tuto fotografii přijímat jako portrét člověka v jeho téměř finální existenci, aniž bych mu viděl do tváře? To posazení, k němuž fotografovaný/á má kolem sebe shromážděno všechno to zbývající svoje, v divákově vidění širšího okolí obrazu může být viděním kohokoliv tudy někdy procházejícího. Je obrazem plného celku jednoho individua v jeho, jakoby jím takto rozhodnutého a vybraného bytí, plně obsahujícím jeho, jeho teď a jeho už navždy. Může si žádat fotografický portrét něčeho více?

Ano, nabízí se k tomu vaše fotografie velkolepého zátiší celé kuchyně a skoro obývacího pokoje v lehce zasněženém lesíku. Fotografie skoro definitivní spokojenosti. Skoro je to přeci jako někde u nás doma, kdy je všude plno, když bychom si tak rádi právě obohatili svůj byt ještě o tohleto nebo tamto, ale nemůžeme, protože se nám to do bytu už nevejde. Ta fotografie přiřazuje zoufalou snahu o 'normálnost' jedné existence člověka - jsoucího v očích těch bohatších, a „v slušné společnosti žijících“ někde mimo jejich pojetí současné vyspělé společnosti - tvrdošíjně k nim, ať chtějí nebo nechťejí. A oni velmi pevně nechťejí. A onen neznámý kuchařínek a obyvatel lesíku tak zoufale naopak chce. 'Jsem jeden z vás' tu není jeho výhrůžkou jim, ale ve vaší fotografii zřetelným jeho přihlašováním se mezi ty, mezi něž, podle nich, nepatří.

Nevidím tuto fotografii jako sounáležitou s těmi, jež přinášejí k očím diváka 'zanechané věci'. Jestliže tyto boty byly již i někomu, nemajícímu asi moc nic víc, k ničemu, nechal je i s tkaničkami někde u kamene, kde si, snad (!) nazul jiné, lepší ještě. Pokrývka z parádního, někdy, někde, kdysi pokoje zůstává v zajetí přírody zanechána člověkem, jenž parádu nemá nejen v osobním slovníku, ale, především, v terminologii charakterizující jím samým jeho denní i noční život. Vajgly někoho jsou možná reportáží o jednom osamění a vytrvalém, možná vzteklém kouření na jednom místě, z něhož už nebylo kam utéci, anebo jsou historkou vyprávějící o několika, kteří tu stáli a seděli a bánili a možná se dobře navzájem bavili historkami, jež byly tak skvělé, že jim navzájem nevěřili, ale jež jim dávaly radost z života, kterou ve skutečnosti neměli. A konečně portrét člověka, který je odvrácen už i od sebe. A aby nebyl druhými rozkotán v něco – či spíše v někoho – kým/čím nechce být, drží se celý cele sebe a nedává se pohledu kohokoliv – i vaší kamery – vůbec. V této fotografii, jinak než u těch druhých, byli fotograf a jeho objekt časově paralelně přítomni, a tím se ona ve své podstatě liší od těch ostatních. Nevím. Byl tu i lidský, nejen tvůrčí souboj dvou, kteří věděli, kam a půjdou a chtějí jít svou cestou dál? Jenomže, safra: ty cesty se střetly! Ano, nikdo nevyhrál. Střetly se dvě možnosti, jak být takovým či onakým člověkem. A obě osobnosti trvaly na svém. U toho, nádherně, zůstalo.

Dovolte, abych, nerad, řekl k tomuto tématu těchto fotografií něco osobního: bydlím ve svém malém bytě sám. Mám dvě ženaté/provdané děti, pět vnoučat, mám svou Tamaru. Naše životy prožíváme všichni současně, souběžně, při mých návštěvách u nich a jejich u mne, společnými třeba cestami apod. Vše o.k. Většinu týdne jsem, pochopitelně, ve svém bytě sám, protože všichni mají svých starostí dost. A já tak vím, co to je, být většinu dne a část noci sám se svými věcmi kolem sebe. Tiše mi to připomíná žití pana Sudka v jeho ateliéru, zejména, než se k němu, po smrti jejich maminky, přistěhovala jeho sestra. Ale oni žili i v tom malém prostoru dost odděleně (a spolu dobře!). Není, jak už dlouho vím, v tom žádný smutek a

zdůrazněná osamělost. Je to život s těmi, kteří ho se mnou žijí, neboť v mém pohledu a stálém koukání na ně, jsou mi partnery, jejichž význam a souvislosti nejen se mnou, ale i s těmi lidmi, k nimž třeba předtím patřily, jim dává mnoho, v mých očích, samostatného života.

Tyto popisy svého momentálního života píši jenom proto, abych mohl k předchozímu textu říci, že ve fotografiích, které od vás vidím zanechaných věcí, dovedu (smím užít toho slova, autore těch fotografií?) sblížit existenci těch fotografovaných věcí dál, do života lidí, kteří je zanechali zde nebo tam, a kteří nemohli nezanechat v nich i sebe. A v tom smyslu ty věci kdovídkde ležící čekaly na fotografa, který (sobě jistě především) umožní divákovi svou fotografií vyjádřit, co by ten sám nestihl při náhodném spatření těch předmětů, a tak by ztratil kus svých životních zážitků a pravdy, která na nás pořád někde ve světě, většinou nám utajena, čeká.

Vážený, chtěl jsem, víc sobě než vám, říci něco o vašich fotografiích, na něž se mohu dívat díky Tamaře z vašeho katalogu. I v něm je jich ještě mnoho, jež mi dávají témata do mého tichého života doma. Ale já jsem do svých slov chtěl pro sebe – a dovoluji si, to tou pro vás nejsnadněji likvidační formou textů, poslat je i vám – vyjádřit své vidění a svoje pochopení vašich fotografií. Zdůrazňuji: fotografií! Nejde mi o jejich smysl jdoucí k sociální jejich povaze a jejich významu v jejich poukazu na jistou část současného lidského života tady u nás a v nejbližším evropském okolí. Cení si jich především jako tvůrčích aktů člověka, který a priori vidí a zkoumá tolikerou možnost svého obrazu a obrací se k jejímu vyjádření z mnoha pokusů dosáhnout její opravdovosti.

Omlouvám se za mnohost svých slov v tomto mém dopise. Přispěl k nim nejen katalog vaší výstavy a Tamařino vyprávění o jejím zážitku při vernisáži, ale také moje vzpomínky na vás a na ta dávná léta.

Děkuji vám za obojí.
Srdečně váš

Zdeněk Kirschner